

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ સ્થિત ગુજરાત હાઈકોર્ટ સમક્ષ

આર/ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૧૩૫૫/૨૦૧૯

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ ઉમેશ એ. ત્રિવેદી

=====

૧	શું સ્થાનિક સમાવારપત્રોના રિપોર્ટ્સને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવે છે?	હા
૨.	રિપોર્ટ્સને સંદર્ભિત કરવાં કે નહિ?	હા
૩.	શું લોર્ડશીપ ચુકાદાની સુવાચ્ય નકલ જોવાં ઇચ્છે છે?	ના
૪.	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન કે તેનાં હેઠળ કરવામાં આવેલ કોઈ હુકમ સબબ કોઈ મહત્વપૂર્ણ કાયદાકીય પ્રશ્ન સમાવિષ્ટ છે?	ના

=====

વાઘેલા દીલીપભાઈ ગુલાબસંગ

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય

=====

ઉપસ્થિતિ:

અપીલકર્તા(ઓ) નં. ૧, ૨, ૩ વતી શ્રી ભાર્ગવ ભટ્ટ વતી શ્રી રાજેશ આર. દેવલ
(૧૦૨૪)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૨ વતી સુશ્રી કૃતિ શાહ વતી શ્રી શૈવલ એમ. પટેલ
(૯૯૫૦)

સામાવાળા(ઓ) નં.૧ વતી સુશ્રી જીરગા ઝવેરી, એડિશનલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ ઉમેશ એ. ત્રિવેદી

તારીખ ૩૧/૦૭/૨૦૧૯

મૌખિક ચુકાદો

[૧.૦] અનુસૂચિત જાતિ અને અનુસૂચિત જનજાતિ (અત્યાચાર નિવારણ) અધિનિયમ, ૧૯૮૯ (હવે પછી "અધિનિયમ" તરીકે સંદર્ભિત) ની કલમ ૧૪એ હેઠળની આ અપીલ અપીલકર્તાઓની અગાઉથી જામીન (એન્ટિસિપેટરી બેઇલ) માટેની અરજી રદ કરતા વિદ્વાન ટમા અતિરિક્ત સેશન્સ જજ, અમદાવાદ (ગ્રામ્ય) મીરઝાપુરના તારીખ ૨૪.૦૬.૨૦૧૯ ના ફોજદારી પરચૂરણ અરજી નં. ૧૯૭૭/૨૦૧૯ ના હુકમને પડકારતાં અપીલકર્તાઓ દ્વારા કરવામાં આવી છે.

[૨.૦] અપીલકર્તાઓ અહીંના સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા નોંધાવવામાં આવેલી એફ.આઈ.આર. મુજબ ભારતીય દંડ સંહિતા (હવે પછી "આઈ.પી.સી." તરીકે સંદર્ભિત) ની કલમ ૩૦૨, ૩૬૪ અને ૧૧૪ તેમજ અધિનિયમની કલમ ૩(૨) (v) હેઠળના શિક્ષાપાત્ર ગુનાનો સામનો કરી રહ્યા છે.

[૩.૦] અપીલકર્તાઓ માટેના વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી ભાર્ગવ ભટ્ટ રજૂઆત કરે છે કે માત્ર અપીલકર્તાઓ જ નહીં પરંતુ અન્ય કોઈપણ આરોપી સામે આ અધિનિયમ હેઠળ ગુનો ચલાવી શકાય નહીં, કારણ કે જે મૃતક સામે ગુનો

આચરવામાં આવ્યો હોવાનો એફ.આઈ.આર.માં આક્ષેપ છે, તેઓ રાજસ્થાન રાજ્યના અનુસૂચિત જનજાતિના વતની છે. તેમણે કોર્ટનું ધ્યાન એફ.આઈ.આર. તરફ દોર્યું જ્યાં પ્રથમ માહિતી આપનાર મૃતકની પત્નીએ સ્પષ્ટ કર્યું છે કે તે પોતે ગુજરાત રાજ્યની અનુસૂચિત જાતિની છે અને તેના પતિ અનુસૂચિત જનજાતિના છે, જેઓ રાજસ્થાન રાજ્યના વતની છે.

[૩.૧] તેમણે કોર્ટનું ધ્યાન અધિનિયમની કલમ ૨(૮) તરફ દોર્યું, જે અનુસૂચિત જાતિ અને અનુસૂચિત જનજાતિને નીચે મુજબ વ્યાખ્યાયિત કરે છે;

"૨(૮) અનુસૂચિત જાતિઓ અને અનુસૂચિત જનજાતિઓ" નો અર્થ સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૩૬૬ ના કલોઝ (૨૪) અને કલોઝ (૨૫) હેઠળ અનુક્રમે તેમને સોંપાયેલ અર્થ થશે;

વધુ વિગત આપતાં, અપીલકર્તાઓ માટેના વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી ભટ્ટે અનુચ્છેદ ૩૬૬ ના કલોઝ (૨૪) અને કલોઝ (૨૫) તરફ ધ્યાન દોર્યું, જે અનુક્રમે અનુસૂચિત જાતિ અને અનુસૂચિત જનજાતિને વ્યાખ્યાયિત કરે છે.

અનુચ્છેદ ૩૬૬ નો કલોઝ (૨૪) "અનુસૂચિત જાતિઓ" ને એવી જાતિઓ, જ્ઞાતિઓ અથવા જનજાતિઓ અથવા તેવી જાતિઓ, જ્ઞાતિઓ અથવા જનજાતિઓ પૈકીના ભાગો અથવા જૂથો તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરે છે જેને આ સંવિધાનના હેતુઓ માટે અનુચ્છેદ ૩૪૧ હેઠળ અનુસૂચિત જાતિ ગણવામાં આવે છે.

અનુચ્છેદ ૩૬૬ નો ક્લોઝ (૨૫) "અનુસૂચિત જનજાતિઓ" ને એવી જનજાતિઓ અથવા જનજાતિ સમુદાયો અથવા તેવી જનજાતિઓ અથવા જનજાતિ સમુદાયો પૈકીના ભાગો અથવા જૂથો તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરે છે જેને આ સંવિધાનના હેતુઓ માટે અનુચ્છેદ ૩૪૨ હેઠળ અનુસૂચિત જનજાતિ ગણવામાં આવે છે.

જોકે, શ્રી ભટ્ટના જણાવ્યા મુજબ, સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૩૬૬ ના ક્લોઝ (૨૪) માં વ્યાખ્યાયિત કર્યા મુજબ ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૩૪૧ હેઠળ સંવિધાનના હેતુઓ માટે જાતિ, જ્ઞાતિ અથવા જનજાતિ વગેરેને અનુસૂચિત જાતિ ગણવામાં આવે છે. અનુચ્છેદ ૩૪૧ હેઠળ રાજ્ય અથવા કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશના રાજ્યપાલની સલાહ લીધા પછી જાહેર અહેવાલ (નોટિફિકેશન) દ્વારા, રાષ્ટ્રપતિને એવી જાતિ, જ્ઞાતિઓ અથવા જનજાતિઓ અથવા તેવી જાતિ, જ્ઞાતિઓ અથવા જનજાતિઓના ભાગો અથવા જૂથોને નિર્દિષ્ટ કરવાની સત્તા આપવામાં આવી છે, જેને પ્રસંગોપાત તે રાજ્ય અથવા કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશના સંબંધમાં આ સંવિધાનના હેતુઓ માટે અનુસૂચિત જાતિ ગણવામાં આવશે. ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૩૪૨ હેઠળ અનુસૂચિત જનજાતિ માટે પણ આવી જ જોગવાઈ છે. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે તેથી અનુસૂચિત જાતિ કે અનુસૂચિત જનજાતિની જાહેરાત ચોક્કસ રાજ્ય પૂરતી મર્યાદિત (સ્ટેટ સ્પેસિફિક) છે. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે તે જાતિ અથવા જનજાતિની વ્યક્તિ, જ્યાં સુધી પોતાના મૂળ રાજ્યની નિવાસી હોય, ત્યાં સુધી જ તેને

અધિકારો, વિશિષ્ટ અધિકારો અથવા લાભો આપી શકાય છે. તેમના મતે, જો તેઓ પોતાના મૂળ રાજ્યમાંથી સ્થાનાંતરિત થાય છે, તો તેઓ પોતાના મૂળ રાજ્યમાં અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિ તરીકે જાહેર કરાયેલી જાતિના કારણે મળતા અધિકારો, વિશિષ્ટ અધિકારો અથવા લાભો ગુમાવે છે. તેમણે કોર્ટનું ધ્યાન અનુરંધે ૩૬૬ તેમજ અનુરંધે ૩૪૧ અને ૩૪૨ તરફ દોર્યું અને દલીલ કરી કે અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિ તરીકે અધિસૂચિત કરવાનું આ સંવિધાનના હેતુ માટે છે, અને તે પણ તે રાજ્યના સંબંધમાં. ટૂંકમાં, તેમની રજૂઆત એ છે કે જે વ્યક્તિ અનુસૂચિત જાતિ કે અનુસૂચિત જનજાતિ તરીકે અધિસૂચિત થયેલ છે, તે જ્યાં પણ સ્થાનાંતરિત થાય તે રાજ્યમાં તેને તે જ અધિકારો, લાભો કે વિશિષ્ટ અધિકારો ન મળી શકે, અને તેથી, તેમના મતે, વર્તમાન કેસમાં, જે મૃતક તેમના મૂળ રાજ્ય રાજસ્થાનમાં અનુસૂચિત જનજાતિના જાહેર થયેલા છે, તેમને ગુજરાત રાજ્યમાં અનુસૂચિત જનજાતિના કહી શકાય નહીં, અને તેથી, વર્તમાન કેસના આરોપીઓ સામે આ અધિનિયમની કલમ ૩(૨)(વ) હેઠળનો કોઈ ગુનો થયો હોવાનું કહી શકાય નહીં.

[૩.૨] અપીલકર્તાઓ માટેના વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી ભાર્ગવ ભટ્ટે બીર સિંઘ વિ. દીલ્હી જલ બોર્ડ, (૨૦૧૮) ૧૦ એસ.સી.સી. ૩૧૨ માં મળતાં દેશની સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદા પર, ખાસ કરીને ફકરા નં. ૩૦ થી ૩૬ પર નિર્ભરતા મૂકી છે જ્યાં સર્વોચ્ચ અદાલતના વિવિધ ચુકાદાઓ ધ્યાને લેવામાં આવ્યા છે. તેમણે

આ કોર્ટના ગિરધર સી. કોરુ વિ. મેનેજિંગ ડિરેક્ટર, ગુજરાત સ્ટેટ હેન્ડલૂમ ડેવલપમેન્ટ કોર્પોરેશન અને અન્યો, ૨૦૦૦ (૩) જી.એલ.એચ. ૭૯૫ માં મળતાં ચુકાદા પર પણ એ મુદ્દા માટે નિર્ભરતા મૂકી છે કે અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિની વ્યક્તિ, સ્થાનાંતરણ પર, પોતાના મૂળ રાજ્યમાં પોતાના રાજ્ય અથવા વિસ્તાર અથવા તેના ભાગ માટે નિર્દિષ્ટ કરાયેલ કોઈ ખાસ અધિકાર કે વિશિષ્ટ અધિકાર સાથે લઈ જઈ શકતી નથી.

[૪.૦] અપીલકર્તાઓ માટેના વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી ભટ્ટે વધુમાં દલીલ કરી હતી કે ફોજદારી કાયદાનું અર્થઘટન શબ્દશઃ અર્થઘટનના નિયમ (લિટરલ રૂલ ઓફ ઇન્ટરપ્રિટેશન) ને અપનાવીને ચુસ્તપણે કરવું જોઈએ. તે હેતુ માટે, તેમણે ઝુઆરી સિમેન્ટ લિમિટેડ વિ. રીજનલ ડિરેક્ટર, ઇ.એસ.આઈ.સી., હૈદરાબાદ, ૨૦૧૫ (૭) એસ.સી.સી. ૬૯૦ માં મળતાં દેશની સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદા પર, ખાસ કરીને ફક્ત ૧૪ પર નિર્ભરતા મૂકી છે જેમાં બાબુ વર્ગીસ અને અન્યો વિ. બાર કાઉન્સિલ ઓફ કેરલા અને અન્યો, (૧૯૯૯) ૩ એસ.સી.સી. ૪૨૨ ના કેસના ચુકાદાનો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો છે, ખાસ કરીને તે ચુકાદાનો ફક્ત ૩૧, જે નીચે મુજબ વંચાય છે;

"૩૧ કાયદાનો આ મૂળભૂત સિદ્ધાંત લાંબા સમયથી પ્રસ્થાપિત થયેલ છે કે જો કોઈ ચોક્કસ કાર્ય કરવાની રીત કોઈ કાયદા હેઠળ નિર્ધારિત કરવામાં આવી હોય, તો તે કાર્ય તે જ રીતે થવું જોઈએ અથવા નિલકુલ ન થવું જોઈએ. આ નિયમનું મૂળ ટેલર વિ. ટેલર, (૪૫ એલ.જે.સી.એચ. ૩૭૩) ના નિર્ણયમાં શોધી શકાય

છે જેને નઝીર એહમદ વિ. કિંગ એમ્પરર, (એ.આઈ.આર. ૧૯૩૬ PC ૨૫૩) માં લોર્ડ રોશ દ્વારા અનુસરવામાં આવ્યો હતો, જેમણે નીચે મુજબ જણાવ્યું હતું;"

["જ્યાં કોઈ ચોક્કસ વસ્તુ ચોક્કસ રીતે કરવાની સત્તા આપવામાં આવે છે, ત્યાં તે વસ્તુ તે જ રીતે થવી જોઈએ અથવા બિલકુલ ન થવી જોઈએ"]

અપીલકર્તાઓ માટેના વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી ભટ્ટે શબ્દશઃ અર્થઘટનના નિયમ પર B. Premanand વિ. Mohan Koikal અને અન્યો, ૨૦૧૧ (જ) એસ.સી.સી. ૨૬૬ માં મળતાં દેશની સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદા પર, ખાસ કરીને ફકરા નં. ૧૩ થી ૧૯ પર નિર્ભરતા મૂકી છે.

[જ.૧] તેમણે આ કોર્ટના ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૧૦૫૮/૨૦૦૩ માં Dinesh @ Dilo Bhalubhai Tharukiya વિ. યુજરાત રાજ્ય ના કેસમાં આપવામાં આવેલા ચુકાદા પર પણ નિર્ભરતા મૂકી છે જેમાં ફકરા નં. ૫ અને ૬ માં નીચે મુજબ ઠરાવવામાં આવ્યું છે;

"૫. અત્યાચાર અધિનિયમની જોગવાઈઓ લાગુ કરતાં પહેલાં ફરિયાદી પક્ષ પર ભારે બોજ લાદવામાં આવ્યો હતો, કારણ કે અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ ૩ ના શરૂઆતના શબ્દો, જે અહીં પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવ્યા છે, તે સ્પષ્ટ કરે છે કે પીડિત અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિનો સભ્ય હોવો જોઈએ અને ગુનેગાર તેનો સભ્ય ન હોવો જોઈએ.

"૩. અત્યાચારના ગુનાઓ માટે શિક્ષા. (૧) જે કોઈ વ્યક્તિ, અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિનો સભ્ય ન હોવા છતાં, (૧) (xi) અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિની કોઈ સ્ત્રીનું અનાદર કરવાના અથવા તેની લજ્જા ભંગ કરવાના ઈરાદાથી તેના પર હુમલો કરે છે અથવા બળપ્રયોગ કરે છે."
(ભારપૂર્વક)

૬. ઉપરોક્ત વિગતો મુજબના પુરાવાના અભાવે, અમારો માનવો છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ જજે અપીલકર્તાને અત્યાચાર અધિનિયમની જોગવાઈઓ હેઠળ દોષિત ઠેરવીને તે આધારે આજીવન કેદની સજા ફટકારીને ગંભીર ભૂલ કરી છે."

[૪.૨] Dinesh @ Buddha વિ. State of Rajashtan, (૨૦૦૬) ૩ એસ.સી.સી. ૭૭૧ ના કેસમાં ચુકાદાના ફકરા નં. ૧૪ અને ૧૫ તરફ ધ્યાન દોરીને એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે અધિનિયમની કલમ ૩(૨)(v) લાગુ કરવા માટે પૂર્વશરત એ છે કે ગુનો એવી વ્યક્તિ સામે જ આચરવામાં આવ્યો હોવો જોઈએ કે તે વ્યક્તિ અનુસૂચિત જાતિ અને અનુસૂચિત જનજાતિની સભ્ય છે, અને તેથી, તેમના મતે, જ્યાં સુધી ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા શરૂઆતમાં જ એ દર્શાવવામાં ન આવે કે મૃતક અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિના છે અને કોઈ સમકાલીન રેકૉર્ડ રજૂ કરવામાં ન આવે, ત્યાં સુધી આ અધિનિયમ હેઠળ કોઈ એફ.આઈ.આર. નોંધાઈ શકે નહીં.

[૪.૩] અપીલકર્તાઓ માટેના વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી ભટ્ટે વધુમાં દલીલ કરી હતી કે પ્રથમ માહિતી આપનાર એ જણાવવામાં નિષ્ફળ રહ્યા છે કે આરોપીઓ

અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિના સભ્યો નથી. અધિનિયમની કલમ ૩ ના શરૂઆતના ભાગ તરફ ધ્યાન દોરતાં, તેમણે રજૂઆત કરી કે અધિનિયમ હેઠળ ગુનો આચરવા માટે, પ્રથમ એ દર્શાવવું પડશે કે આરોપી અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિનો સભ્ય નથી અને તો જ તેણે આ અધિનિયમ હેઠળ ગુનો કર્યો છે તેમ કહી શકાય.

[૪.૪] અપીલકર્તાઓ માટેના વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી ભટ્ટે જોરીજે પેટ્રેયાહ વિ. આંધ્રપ્રદેશ રાજ્ય, (૨૦૦૮) ૧૨ એસ.સી.સી. ૫૩૧ માં મળતાં દેશની સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદા પર નિર્ભરતા મૂકતાં રજૂઆત કરી કે અધિનિયમની કલમ ૩(૧)(x) નું મૂળભૂત તત્વ એ છે કે ફરિયાદીએ એવો આક્ષેપ કરવો જોઈતો હતો કે આરોપી અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિનો સભ્ય ન હતો. ઉક્ત કેસમાં, તેમના મતે, ફરિયાદી દ્વારા ફરિયાદમાં આરોપી અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિનો સભ્ય નથી તેનો ઉદ્દેશ ન કરવા બદલ, દેશની સર્વોચ્ચ અદાલતે એફ.આઈ.આર. રદ કરી હતી, અને તેથી, એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે જ્યાં સુધી એફ.આઈ.આર.માં એવું જણાવવામાં ન આવે ત્યાં સુધી આ અધિનિયમ હેઠળ કોઈ ગુનો નોંધી શકાય નહીં.

[૪.૫] અપીલકર્તાઓ માટેના વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી ભટ્ટના જણાવ્યા મુજબ, અધિનિયમની કલમ ૩ નો શરૂઆતનો ભાગ અને અધિનિયમ હેઠળ ગુનો નોંધવા માટેની તેની પૂર્વશરત એ છે કે ફરિયાદમાં એવો દાવો કરવામાં આવવો જોઈએ કે આરોપી અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિનો સભ્ય નથી.

તેમણે રજૂઆત કરી છે કે જ્યાં સુધી વર્તમાન કેસનો સંબંધ છે, એફ.આઈ.આર.માં તેમજ તપાસના કાગળોમાં આ અંગે કોઈ ઉલ્લેખ નથી.

[૪.૬] અપીલકર્તાઓ માટેના વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી ભટ્ટના જણાવ્યા મુજબ, વર્તમાન કેસમાં, અધિનિયમની કલમ ૩(૨)(વ) ના મૂળભૂત તત્વો ગેરહાજર છે કારણ કે પ્રથમ માહિતી આપનારે એફ.આઈ.આર.માં એવો દાવો કર્યો નથી કે આરોપી અપીલકર્તાઓ અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિના સભ્યો નથી, જે અધિનિયમની કલમ ૩(૨)(વ) લાગુ કરવા અને તે માટે ગુનો નોંધવા માટેની પૂર્વશરત છે.

[૪.૭] અપીલકર્તાઓ માટેના વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી ભટ્ટે સંકલનના પાના ૨૦ તરફ કોર્ટનું ધ્યાન દોર્યું, જે આ કોર્ટની સમકક્ષ બેંચ દ્વારા ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૩૦૯/૨૦૧૯ માં ચુનુસખાન હયાતખાન મલેક વિ. ચુજરાત રાજ્ય ના કેસમાં આપેલો તારીખ ૧૮.૦૨.૨૦૧૯ ના હુકમની નકલ છે, જેમાં જોરીજે પેટ્રેયાહ (સુપ્રા) ના કેસના ચુકાદા પર નિર્ભરતા મૂકીને અને અધિનિયમની કલમ ૩ હેઠળની જોગવાઈઓ લાગુ કરવા માટે આરોપી – અપીલકર્તા અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિના સભ્ય નથી એવો દાવો કરવો તે ફરિયાદી પક્ષે કાનૂની જરૂરિયાત છે તે બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, આ કોર્ટે તે નિર્ણયમાં આ દલીલને ફગાવી દીધી હતી કે અધિનિયમની કલમ ૧૮એ ને ધ્યાનમાં લેતાં, અધિનિયમ હેઠળના કેસમાં ફોજદારી કાર્યપદ્ધતિ સંહિતા, ૧૯૭૩ (હવે પછી "સંહિતા" તરીકે સંદર્ભિત) ની કલમ ૪૩૮ ની કોઈ જોગવાઈ લાગુ કરી શકાય

નહીં. કોર્ટે એવું તારણ કાઢ્યું હતું કે જ્યારે એફ.આઈ.આર.માં ફરજિયાત દાવાઓ ગેરહાજર હોય, ત્યારે આ અધિનિયમની જોગવાઈઓ અમલમાં આવશે કે કેમ તે શંકાસ્પદ છે, અને તેથી, કોર્ટે ત્યાંના આરોપીને અગાઉથી જામીન આપતો હુકમ કર્યો હતો. આવી જ રીતે, બીજો મૌખિક હુકમ છે, જે સંકલનના પાના ૨૫ પર ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૪૨૯/૨૦૧૯ માં ભરતભાઈ બુટાભાઈ ભરવાડ અને અન્યો વિ. ચુજરાત રાજ્ય ના કેસમાં છે. ફકરા ૧૦.૧ તરફ ધ્યાન દોરીને, હેતુઓ અને કારણોના નિવેદનને ધ્યાનમાં લીધા પછી અને ડૉ. સુભાષ કાશીનાથ મહાજન વિ. મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય અને અન્ય એક, (૨૦૦૮) ૧૨ એસ.સી.સી. ૫૩૧ ના કેસમાં દેશની સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદાને ધ્યાનમાં લીધા પછી, આ કોર્ટે અપીલકર્તા નં. ૧ ભરતભાઈ બુટાભાઈ ભરવાડ સંબંધે અપીલ રદ્દ કરતી વખતે, અપીલકર્તા નં. ૨ અને ૩ સંબંધે તેને ગ્રાહ્ય રાખી હતી. તેમાંથી સરખામણી કરીને એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે વ્યક્તિગત આરોપી માટે પણ અધિનિયમની લાગુ પડવા યોગ્યતા કોર્ટ દ્વારા નક્કી કરી શકાય છે.

[૪.૮] તેમણે ક્રિમિનલ પરચૂરણ અરજી નં. ૧૫૧૮૮/૨૦૧૪ માં સંદીપ ઉર્ફે સંજય ઉર્ફે ટાકો છગનભાઈ ઉઘેરેજા વિ. ચુજરાત રાજ્ય અને અન્ય એક ના કેસમાં આ કોર્ટના નિર્ણય તરફ, ખાસ કરીને ફકરા નં. ૭ અને ૧૦ તરફ ધ્યાન દોર્યું. આ કોર્ટે નોંધ્યું છે કે પૂર્વશરત એ છે કે પીડિત એવી વ્યક્તિ હોવી જોઈએ જે અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિની હોય અને આઈ.પી.સી. હેઠળનો ગુનો આવી પીડિત વ્યક્તિ સામે એવા આધારે આચરવામાં આવ્યો હોય

કે આવી વ્યક્તિ અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિની છે. આવા તત્વોના અભાવે, અધિનિયમની કલમ ૩(૨)(v) હેઠળ કોઈ ગુનો થયો હોવાનું કહી શકાય નહીં. છેલ્લે તેમણે ક્રિમિનલ પરચૂરણ અરજી નં. ૮૪૨૧/૨૦૦૮ માં કમલેશ કૃષ્ણકાન્ત મોદી અને અન્યો વિ. ગુજરાત રાજ્ય અને અન્યોના કેસમાં આપેલા નિર્ણયનો સંદર્ભ આપ્યો હતો જેમાં એવી દલીલ કરી હતી કે તે કેસમાં જોરીજે પેટ્ટૈયાહ (સુપ્રા) ના કેસ પર નિર્ભરતા મૂકવામાં આવી છે અને અસ્માથુન્નિસા વિ. આંધ્રપ્રદેશ રાજ્ય, એ.આઈ.આર. ૨૦૧૧ એસ.સી. ૧૮૦૫ ના કેસમાં તેમજ આશાભાઈ મહિન્દ્રા અઢાઘલે વિ. મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય અને અન્યો., (૨૦૦૯) ૩ એસ.સી.સી. ૭૮૯ ના કેસમાં દેશની સર્વોચ્ચ અદાલતના અન્ય બે નિર્ણયોને ધ્યાનમાં રાખીને, આ કોર્ટે એવું તારણ કાઢ્યું છે કે ફરિયાદીએ એવો આક્ષેપ કરવો જરૂરી છે કે આરોપી અનુસૂચિત જાતિ કે અનુસૂચિત જનજાતિનો સભ્ય નથી, તો જ અન્ય તત્વો પૂર્ણ થતાં અધિનિયમની કલમ ૩(૧)(x) હેઠળનો ગુનો થયો હોવાનું કહી શકાય. ટૂંકમાં, તે આધારે, આરોપી અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિનો સભ્ય નથી તે હકીકત જાહેર ન કરવા બદલ, એફ.આઈ.આર. રદ કરવામાં આવી હતી.

[૪.૯] અપીલકર્તાઓ માટેના વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી ભાર્ગવ ભટ્ટે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે જોરીજે પેટ્ટૈયાહ (સુપ્રા) ના કેસનું આ કોર્ટની વિવિધ બેંચો દ્વારા પાલન કરવામાં આવ્યું છે. તેમના મતે, મોહંમદભાઈ વલીભાઈ અગરિયા અને અન્યો વિ. ગુજરાત રાજ્ય, ૨૦૧૭ (૨) જી.એલ.આર. ૧૩૬૩ ના કેસમાં

આ કોર્ટની ડિવિઝન બેંચે જોરીજે પેટ્રૈયાહ (સુપ્રા) ના કેસમાં સમાવિષ્ટ સિદ્ધાંતને પ્રસ્થાપિત સ્થિતિ તરીકે સ્વીકાર્યો છે. તેમણે ચુકાદાના ફકરા ૧૨.૪૯ તરફ કોર્ટનું ધ્યાન દોર્યું, જે નીચે મુજબ વંચાય છે;

"૧૨.૪૯. અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ ૩ ત્યારે જ લાગુ કરી શકાય જો આરોપીઓ અનુસૂચિત જાતિ/અનુસૂચિત જનજાતિના સભ્યો ન હોય. આરોપીઓ અનુસૂચિત જાતિ/અનુસૂચિત જનજાતિના સભ્યો નથી તેવું દર્શાવવા માટે રેકૉર્ડ પર કંઈ નથી. આ પ્રસ્થાપિત કાનૂની સ્થિતિ છે કે ફરિયાદમાં આવા દાવાઓના અભાવે ફરિયાદ રદ કરી શકાય છે અને તેથી આવા દાવાઓ અને/અથવા પુરાવા વિનાના કેસને ધ્યાને લઈ શકાય નહીં. તેથી, આરોપીઓને અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ ૩(૨)(વ) હેઠળના આરોપોમાંથી મુક્ત કરવામાં આવે છે."

[૪.૧૦] અપીલકર્તાઓ માટેના વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી ભટ્ટના જણાવ્યા મુજબ, અધિનિયમની કલમ ૩(૨)(વ) ની જોગવાઈઓને આકર્ષિત કરવા માટે, આરોપી દ્વારા આચરવામાં આવેલો પ્રશ્ન હેઠળનો ગુનો આઈ.પી.સી. હેઠળનો હોવો જોઈએ, જે ૧૦ વર્ષ કે તેથી વધુની સજાને પાત્ર હોય. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે વર્તમાન કેસમાં, જોકે ગુનો આઈ.પી.સી. ની કલમ ૩૦૨ હેઠળ નોંધાયેલ છે, પરંતુ પ્રથમ દર્શનીય રીતે (પ્રાઈમ ફેસી), એફ.આઈ.આર.માં આક્ષેપ કરાયેલ કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં તે આકર્ષાતો નથી. તેમના મતે, સામાન્ય માણસનું એવું અર્થઘટન છે કે ઇજાઓના પરિણામે થતું દરેક મૃત્યુ એ માનવવધ છે જે આઈ.પી.સી. ની કલમ ૩૦૨ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ખૂબ સમાન છે. જોકે, કાયદાના જાણકારની એ ફરજ છે કે તે હકીકતોના સંદર્ભમાંથી શોધી કાઢે કે

કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં કલમ ૨૯૯ થી ૩૩૩ માંથી કઈ કલમ લાગુ પડે છે. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી કે વર્તમાન કેસમાં મૃતકને પહોંચાડવામાં આવેલી ઇજાઓ આરોપી નં. ૧ લાલભાની મિલકત પુનઃપ્રાપ્ત કરવાના હેતુથી હતી. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી કે મૃતકને પહોંચાડાયેલી ઇજાઓ શરીરના બિન-મહત્વપૂર્ણ ભાગો પર હતી અને એવી કોઈ ક્ષતિવિજ્ઞાન સમીક્ષા નથી કે કોઈ ચોક્કસ ઇજા મૃત્યુ નિપજાવવા માટે પૂરતી છે. તેમના મતે, શરીર પર મળી આવેલી ઇજાઓ મૃત્યુ નિપજાવવા માટે પૂરતી નથી. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે મૃત્યુનું કારણ "વાસોવેગલ શોક" દર્શાવવામાં આવ્યું છે જેના પરિણામે મૃતકનું મૃત્યુ થયું છે. આને વધુ વિગતવાર સમજાવતાં તેમણે રજૂઆત કરી કે વાસોવેગલ શોકને ઇજાઓ પહોંચાડવાનું સીધું પરિણામ ગણવામાં આવતું નથી પરંતુ તેને હૃદય બંધ પડી જવું (કાર્ડિયાક અરેસ્ટ) ગણવામાં આવે છે. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી કે મિલકત એટલે કે તેમને ધરિલા નાણાં પાછા મેળવવાના હેતુથી મૃતકને ઇજાઓ પહોંચાડવામાં આવી હતી. તેમની રજૂઆતમાં, વર્તમાન કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં, મૃતકને પહોંચાડાયેલી ઇજાઓ આઈ.પી.સી. ની કલમ ૩૩૦ અથવા કલમ ૩૩૧ હેઠળના ગુના સમાન છે, અને તેથી, તેમણે રજૂઆત કરી કે આઈ.પી.સી. ની કલમ ૩૩૦ કે કલમ ૩૩૧ માં ૧૦ વર્ષ કે તેથી વધુની ન્યૂનતમ સજા નથી, અને તેથી, આક્ષેપિત ગુનો આઈ.પી.સી. ની કલમ ૩૦૨ નો હોવા છતાં, એફ.આઈ.આર.નું પ્રથમ દર્શનીય વાંચન દર્શાવે છે કે ગુનો આઈ.પી.સી. ની કલમ ૩૩૦ અથવા કલમ ૩૩૧ હેઠળનો છે. તેમણે પોતાની

રજૂઆતોને સમર્થન આપવા માટે વિવિધ હાઈકોર્ટના નીચેના નિર્ણયો પર નિર્ભરતા મૂકી છે;

(i) અલાહાબાદ હાઈકોર્ટનો મનિષ વિ. ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય અને જોડાયેલી અપીલો, જે ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૭૭૫૭/૨૦૦૮ અને અન્ય અપીલો છે તેનો નિર્ણય;

(ii) મદ્રાસ હાઈકોર્ટનો ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૮૮૨/૨૦૧૨ માં મુનિઆમ્મલ વિ. રાજ્ય ના કેસમાં આપેલ નિર્ણય; (iii) મધ્ય પ્રદેશ હાઈકોર્ટનો આઈ.એ. નં. ૨૧૪૪૫/૨૦૧૭ માં મહિલા ગુદ્દાન વિ. મધ્ય પ્રદેશ રાજ્ય ના કેસમાં આપેલ નિર્ણય.

[૪.૧૧] શ્રી ભાર્ગવ ભટ્ટે એવી દલીલ કરી છે કે જો મૃતકનું મૃત્યુ વાસોવેગલ શોકના કારણે થયું હોય, તો તેને ઈજાઓને આભારી ગણી શકાય નહીં અને તે શોક હૃદય બંધ પડી જવાના (કાર્ડિયાક અરેસ્ટ) કારણે થયો હોઈ શકે છે. તેમણે "Reflex Syncope" ના સંબંધમાં વિકિપીડિયા પરથી ડાઉનલોડ કરેલી સામગ્રી પર પણ નિર્ભરતા મૂકી છે. તેમણે તે સામગ્રીમાંથી નીચેના ફક્રા પર નિર્ભરતા મૂકી છે;

"રીફ્લેક્સ સિંકોપને ત્રણ પ્રકારમાં વહેંચવામાં આવે છે:

વાસોવેગલ, સિર્યુએશનલ અને કેરોટિડ સાઈનસ. વાસોવેગલ સિંકોપ સામાન્ય રીતે લોહી જોવાથી, દુખાવાથી, ભાવનાત્મક તણાવથી અથવા લાંબા સમય સુધી ઊભા રહેવાથી થાય છે. સિર્યુએશનલ સિંકોપ ઘણીવાર પેશાબ કરવાથી, ગળવાથી અથવા ઉધરસ ખાવાથી થાય છે. કેરોટિડ સાઈનસ સિંકોપ ગરદનમાં કેરોટિડ સાઈનસ પરના દબાણને

કારણે થાય છે. અંતર્ગત મિકેનિઝમમાં ચેતાતંત્ર હૃદયના ધબકારા ધીમા કરે છે અને રક્ત વાહિનીઓને પહોંતી કરે છે જેના પરિણામે બ્લડ પ્રેશર ઘટે છે અને તેથી મગજ સુધી પૂરતો રક્ત પ્રવાહ પહોંચતો નથી."

[૪.૧૨] તેમણે ડૉ. હરિ સિંહ ગૌર દ્વારા લિખિત 'ધી પેનલ લો ઓફ ઇન્ડિયા' નામના પુસ્તકના ફક્ત તરફ પાછા ધ્યાન દોર્યું છે. પુસ્તકની કલમ ૩૩૦ હેઠળ "ઇન્ટેન્શન નેગોટિયિંગ હોમિસાઇડ" શીર્ષક હેઠળની ટીકા, જે નીચે મુજબ વંચાય છે;

"ક્યારેક આ રીતે દુર વ્યવહારનો ભોગ બનેલી વ્યક્તિઓ તેમની ઇજાઓને કારણે મૃત્યુ પામે છે. નીચલી અદાલતો ક્યારેક આ કેસને સાપરાધ માનવવધ તરીકે ગણે છે, પરંતુ એ ભૂલી જવાય છે કે જે વ્યક્તિ બીજાને કબૂલાત કરાવવા માટે શારીરિક યાતના આપે છે તે ક્યારેય બીજી વ્યક્તિના મૃત્યુનો ઇરાદો રાખતી નથી, કે તેને એવી ખબર હોવાનું માની શકાય નહીં કે મૃત્યુ થવાની શક્યતા છે. તેનો ઉદ્દેશ્ય તેની પાસે ગુનો કબૂલ કરાવવાનો છે અને જો તે પીડિતને જાણી જોઈને મારી નાખે તો તે આ ઉદ્દેશ્ય પ્રાપ્ત કરી શકે નહીં. તેથી, જ્યાં મારઝૂડ, ગમે તેટલી હિંસક હોવા છતાં, સ્પષ્ટપણે પીડિત પાસેથી કબૂલાત કઢાવવા માટે હતી અને તે હુમલાના પરિણામે તેનું મૃત્યુ થાય છે, ત્યારે ગુનાની સજા માટે યોગ્ય કલમ આ અથવા આના પછીની કલમ છે."

તેમના મતે, પોતાની મિલકત પાછી મેળવવા માટે વ્યથા પહોંચાડનાર વ્યક્તિ પોલીસ અધિકારી હોઈ પણ શકે અને ન પણ હોય. કારણ કે ધિરાણકર્તા અથવા હકદાર માલિક ગુનાની તપાસમાં રસ ધરાવતી અન્ય કોઈ વ્યક્તિની જેમ જ તે હેતુઓ માટે વ્યથા પહોંચાડી શકે છે.

[૪.૧૩] પોતાની રજૂઆતને સમર્થન આપતાં, તેમણે હરિત ઇશ્વરભાઈ અંધારિયા અને અન્ય એક વિ. ચુજરાત રાજ્ય, ૨૦૦૦ (૧) જી.એલ.એચ. ૪૯૬ ના કેસમાં આપેલા નિર્ણય પર નિર્ભરતા મૂકી છે. ચુકાદાના ફરરા ૬ પર નિર્ભરતા મૂકતાં, તેમણે રજૂઆત કરી કે કારણ કે મૃતકના શરીર પર ક્યાંય અસ્થિભંગ (ફ્રેક્ચર) મળી આવ્યું ન હતું અને આરોપી દ્વારા વાપરવામાં આવેલા બળના કારણે મૃતક નીચે પડી ગયો હતો, ઇજાના સ્વરૂપને ધ્યાનમાં રાખીને, તે કેસમાં એવું તારણ કાઢવામાં આવ્યું હતું કે "આ એવો કેસ નથી કે જેમાં એવું પણ અનુમાન કરી શકાય કે આરોપી અથવા તેમનામાંથી કોઈએ પણ 'મહા વ્યથા' પહોંચાડવાનો પ્રયાસ કર્યો હોવો જોઈએ. મહા વ્યથા ભોગવવી એ મહા વ્યથા પહોંચાડવા કરતાં અલગ બાબત છે." ઉક્ત કેસમાં, કોર્ટે એવું તારણ કાઢ્યું હતું કે વધુમાં વધુ, આરોપી સામે આઈ.પી.સી. ની કલમ ૩૨૩ હેઠળના શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે કેસ ચલાવી શકાય, આઈ.પી.સી. ની કલમ ૩૦૨ હેઠળ નહીં. તે ઉપરાંત, અત્યાચાર અધિનિયમ હેઠળનો કેસ હોવાથી, આરોપી દ્વારા અપાયેલો કથિત ધક્કો પીડિત અનુસૂચિત જાતિનો સભ્ય હોવાના કારણે ન હતો, અને તપાસ કરનાર સત્તાવાળાએ અધિનિયમની કલમ ૩(૨)(v) લાગુ કરવી યોગ્ય ન માની હોવાથી, એવું તારણ કાઢવામાં આવ્યું હતું કે, તે જ હકીકતોના સમૂહ હેઠળ અધિનિયમની કલમ ૩(૧)(x) હેઠળનો આરોપ આરોપી સામે લાગુ થવો જોઈતો ન હતો અને ઘડાવો જોઈતો ન હતો, અને તેથી, કોર્ટે આઈ.પી.સી. ની કલમ ૩૦૨ હેઠળના આરોપની સાથે અધિનિયમની કલમ ૩(૧)(x) હેઠળના

ગુના માટેનો આરોપ પણ રદ્દ કર્યો હતો. તેમણે રોહિત બાબુજી ઠાકોર વિ. ચુજરાત રાજ્ય ના કેસમાં આપેલા નિર્ણય પર પણ નિર્ભરતા મૂકી છે જે ક્રિમિનલ રિવિઝન અરજી નં. ૨૧/૨૦૧૦ માં રજૂ કરાયેલ છે જેમાં આ કોર્ટે તે કેસમાં આઈ.પી.સી. ની કલમ ૩૦૭ અને કલમ ૩૩૩ હેઠળના ગુના માટે આરોપીને ડિસ્ચાર્જ કરવાનો હુકમ કર્યો હતો અને એવું તારણ કાઢ્યું હતું કે તમામ કેસોમાં પહોંચાડવામાં આવેલી ઈજા એ બાબતનો નિર્ણાયક પુરાવો નથી કે આઈ.પી.સી. ની કલમ ૩૦૭ હેઠળનો ગુનો બને છે કે નહીં, અને તે ઈજા પહોંચાડવાનો ઈરાદો અથવા જ્ઞાન છે, જેણે જો મૃત્યુ નિપજાવ્યું હોત, તો વ્યક્તિ ખૂન માટે દોષિત ઠરત, જે મહત્વનું છે. આવો ઈરાદો અથવા જ્ઞાન આસપાસના સંજોગોમાંથી તારવી શકાય છે. વધુમાં એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે આ કોર્ટે ઉપરોક્ત કેસમાં, દેશની સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય પર નિર્ભરતા મૂકીને, આઈ.પી.સી. ની કલમ ૩૦૭ ના હેતુ માટે જણાવ્યું હતું કે જે મહત્વનું છે તે ઈરાદો અથવા જ્ઞાન છે, નહીં કે ઈરાદો પાર પાડવા માટે કરાયેલા વાસ્તવિક કૃત્યનું પરિણામ. કલમ સ્પષ્ટપણે એવા કૃત્યની કલ્પના કરે છે, જે મૃત્યુ નિંપજાવવાના ઈરાદાથી કરવામા આવ્યું હોય પરંતુ જે વચગાળાના સંજોગોના કારણે ઈચ્છિત પરિણામ લાવવામાં નિષ્ફળ જાય છે. આરોપીનો ઈરાદો અથવા જ્ઞાન એવો હોવો જોઈએ જે ખૂનનો ગુનો બનવા માટે જરૂરી છે, અને તેથી, તેમણે રજૂઆત કરી કે મૃતકનું ખૂન કરવાનો આરોપીનો ન તો કોઈ ઈરાદો હતો કે ન તો જ્ઞાન હતું. તેના અનિવાર્ય પરિણામ રૂપે એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે વધુમાં

વધુ આઈ.પી.સી. ની કલમ ૩૩૦ અથવા કલમ ૩૩૧ હેઠળનો ગુનો થયો હોવાનું કહી શકાય, જેમાં અધિનિયમની કલમ ૩(૨)(v) હેઠળના ગુના માટે જરૂરી હોય તેમ ૧૦ વર્ષની કોઈ ન્યૂનતમ સજા નિર્ધારિત નથી.

[પ.૦] અધિનિયમની કલમ ૩(૨)(v) તરફ ધ્યાન દોરતાં, અપીલકર્તાઓ માટેના વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી ભાર્ગવ ભટ્ટે રજૂઆત કરી કે આ કલમનું એક અગત્યનું તત્વ એ છે કે જો કોઈ વ્યક્તિ એવી વ્યક્તિ કે મિલકત સામે આઈ.પી.સી. હેઠળનો ગુનો કરે છે જ્યાં ૧૦ વર્ષ કે તેથી વધુ મુદત માટેની સજાની જોગવાઈ છે, એ જાણીને કે આવી વ્યક્તિ અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિની સભ્ય છે, તો તે આજીવન કેદ અને દંડની સજાને પાત્ર થશે. આને વધુ વિગતવાર સમજાવતાં તેમણે રજૂઆત કરી કે જ્યાં સુધી જે વ્યક્તિ સામે ગુનો આચરવામાં આવ્યો છે તેની જાતિ ગુનેગારને જાણીતી ન હોય ત્યાં સુધી અધિનિયમની કલમ ૩(૨)(v) હેઠળ આવો કોઈ ગુનો થયો હોવાનું કહી શકાય નહીં. જ્યારે તેમનું ધ્યાન અધિનિયમની કલમ ૮(c) તરફ દોરવામાં આવ્યું, ત્યારે તેમણે રજૂઆત કરી કે પીડિત અથવા તેના પરિવારનું વ્યક્તિગત જ્ઞાન પણ અનુમાનિત કરી શકાય નહીં પરંતુ તે સાબિત થવું જોઈએ. તેમણે રજૂઆત કરી કે ધારણા (પ્રિઝમ્પશન) લાગુ કરવા માટે, તેમાં દર્શાવેલ શરતો સાબિત થવી જોઈએ. તેમણે રજૂઆત કરી કે ભારતીય પુરાવા અધિનિયમ, ૧૮૭૨ ની કલમ ૧૧૩(B) હેઠળ દર્શાવેલ ધારણા, અધિનિયમની કલમ ૮(c) જેવી જ છે. દલીલોને વિગતવાર સમજાવતાં તેમણે રજૂઆત કરી કે ધારણા લાગુ

કરવા માટેની તમામ આવશ્યક જરૂરિયાતોનું ચુસ્તપણે પાલન થવું જોઈએ, જેમ કે દેશની સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા બકિશશ રામ અને અન્ય એક વિ. પંજાબ રાજ્ય, ૨૦૧૩ (૪) એસ.સી.સી. ૧૩૧ ના કેસમાં નક્કી કરવામાં આવ્યું છે. એફ.આઈ.આર.ને સમગ્ર રીતે વાંચતાં, આરોપીને એવું જ્ઞાન આપવા માટે કંઈ નથી જેથી અધિનિયમની કલમ ૩(૨)(v) લાગુ કરવા માટેનું જરૂરી તત્વ બની શકે. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી કે અહીંના પીડિત સામાવાળા નં. ૨ ની પણ અનુસૂચિત જાતિના સભ્ય તરીકે ઓળખ થઈ શકતી નથી કારણ કે તે પોતાની જાતિ "હરિજન-વણકર" ને બદલે અટક તરીકે "જાદવ" નો ઉપયોગ કરી રહી છે, અને તેથી, તેમણે રજૂઆત કરી કે અધિનિયમની કલમ ૩(૨)(v) ની જોગવાઈઓ લાગુ કરવા માટે મૃતકની જાતિ વિશેના જ્ઞાનની પણ ધારણા કરી શકાય નહીં.

[૬.૦] ગુણદોષ (મેરિટ) પર, અપીલકર્તાઓ માટેના વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી ભાર્ગવ ભટ્ટે રજૂઆત કરી છે કે અપીલકર્તાઓની અગાઉથી જામીન અરજીનો વિરોધ કરતી વિદ્વાન સેશન્સ કોર્ટ સમક્ષ રજૂ કરાયેલી તપાસ અધિકારીની સોગંદનામા પર નજર નાખતાં સ્પષ્ટ થાય છે કે અપીલકર્તાઓને સોંપાયેલી એકમાત્ર ભૂમિકા મૃતકને પકડી રાખવાની છે અને મુખ્ય આરોપીએ લાકડાના લાકડા (લાકડી) વડે નિતંબ, જાંઘ અને પિંડીઓ પર ઇજાઓ પહોંચાડી છે. ટૂંકમાં, તેમની રજૂઆત એ છે કે મુખ્ય આરોપી, જેની ધરપકડ થઈ ચૂકી છે તે સિવાય, અન્ય કોઈ આરોપીએ મૃતકને ઇજા પહોંચાડી નથી, અને તેથી, તેમની

રજૂઆતમાં, અપીલકર્તાઓ, જેઓ મૃતક પરના હુમલાનો ભાગ નથી અને તપાસમાં સહકાર આપવા માટે તૈયાર અને રાજી છે તેમજ સિદ્ધારામ સતલિંગપ્પા મ્હાત્રે વિ. મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય અને અન્યો, ૨૦૧૧ (૧) જી.એલ.એચ. ૧૧ માં મળતાં દેશની સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદાને ધ્યાનમાં રાખીને, ખાસ કરીને ફરરા ૧૨૮ માં, અપીલકર્તાઓને તપાસમાં જોડાવા માટે નિર્દેશ આપવામાં આવે અને જ્યારે આરોપી તપાસ એજન્સીને સહકાર ન આપે ત્યારે જ આરોપીની ધરપકડ કરવામાં આવે. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી કે અપીલકર્તાઓએ કોઈ ગુનો કર્યો નથી કે કોઈ સાક્ષી દ્વારા તેમનું વર્ણન આપવામાં આવ્યું નથી અને કારણ કે તેઓ શિનાખત પરેડ (TI Parade) માં ભાગ લેવા તૈયાર અને રાજી છે, તેથી તેમને અગાઉથી જામીનનો હુકમ આપવામાં આવે.

[૭.૦] તેની સામે, સામાવાળા નં. ૨ ના વિદ્વાન એડવોકેટ સુશ્રી કૃતિ શાહે રજૂઆત કરી હતી કે અધિનિયમની કલમ ૧૮ સંહિતાની કલમ ૪૩૮ હેઠળની કોઈ અરજી વિચારણામાં લેવા પર સ્પષ્ટપણે મનાઈ ફરમાવે છે. અધિનિયમની કલમ ૧૮ કહે છે કે આ અધિનિયમ હેઠળ ગુનો કર્યાના આક્ષેપ પર કોઈ વ્યક્તિની ધરપકડને લગતા કોઈ કેસના સંબંધમાં સંહિતાની કલમ ૪૩૮ ની કોઈ વાત લાગુ પડશે નહીં. તેમના જણાવ્યા મુજબ, એકવાર કોઈ વ્યક્તિ સામે એવો આક્ષેપ કરવામાં આવે, જેમાં તેની ધરપકડ સામેલ હોય, તો તે કેસમાં, આરોપી દ્વારા સંહિતાની કલમ ૪૩૮ ની જોગવાઈઓ લાગુ કરી શકાય નહીં. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે અધિનિયમમાં કલમ ૧૮એ ઉમેરવા બાબતને ધ્યાનમાં

લેતાં, એ સ્પષ્ટ થાય છે કે કોઈ કોર્ટના કોઈપણ ચુકાદા અથવા હુકમ અથવા નિર્દેશ છતાં આ અધિનિયમ હેઠળના કેસમાં સંહિતાની કલમ ૪૩૮ ની જોગવાઈઓ લાગુ પડશે નહીં, અને તેથી, તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે અધિનિયમની કલમ ૧૮ ની જોગવાઈઓને પુનઃસ્થાપિત કરવાના હેતુથી તે ખાસ ઉમેરવામાં આવી છે, અને તેથી, તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે અગાઉથી જામીનની માંગ કરતી આ અપીલ ગ્રાહ્ય રાખવી જોઈએ નહીં.

[૭.૧] તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે માત્ર મૃતક જ અનુસૂચિત જનજાતિના ન હતા, પરંતુ પ્રથમ માહિતી આપનાર, જે અધિનિયમની કલમ ૨(ec) હેઠળ વ્યાખ્યાયિત કર્યા મુજબ પીડિત પણ છે, તેઓ ગુજરાત રાજ્યની અનુસૂચિત જાતિના છે, અને તેથી, તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે વર્તમાન કેસમાં અધિનિયમની જોગવાઈઓ યોગ્ય રીતે લાગુ કરવામાં આવી છે. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે એફ.આઈ.આર. એ કોઈ સર્વગ્રાહી દસ્તાવેજ (એન્સાઈક્લોપીડિયા) નથી. જાતિનું પ્રમાણપત્ર રજૂ ન કરવું તે પોલીસને અધિનિયમ હેઠળ ગુનો નોંધતા અટકાવશે નહીં. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે એફ.આઈ.આર.માં કરવામાં આવેલા દાવાઓ રકમ વસૂલ કરવાના હેતુથી આરોપી નં. ૧ જ્યારે પણ તેના ઘરે જતો ત્યારે તેને આપેલા ગંભીર પરિણામોની ધમકીઓ સ્પષ્ટપણે જાહેર કરે છે. આમ, પ્રથમ માહિતી આપનાર પીડિત હોવાથી, એવો દાવો કરવામાં આવે છે કે અધિનિયમની કલમ ૮(c) ને ધ્યાનમાં રાખીને, મૃતકની સાથે સાથે પ્રથમ માહિતી આપનારની જાતિ પણ

આરોપી નં. ૧ ના જ્ઞાનમાં હોવાનું માની લેવું જોઈએ, તેથી એફ.આઈ.આર.માં અધિનિયમની જોગવાઈઓ લાગુ કરવામાં કોઈ ભૂલ શોધી શકાય નહીં. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે અપીલકર્તાઓ, જેઓ ગુનામાં દુષ્પ્રેરક (અબેટર) છે તેઓ આરોપી નં. ૧ દ્વારા કરાયેલા કૃત્ય માટે સમાન રીતે જવાબદાર છે. તેમના મતે, ઘટનાના પ્રત્યક્ષદર્શી સાક્ષીઓ હોવાથી, અપીલકર્તાઓ અગાઉથી જામીન માંગવા માટે આગળ આવ્યા છે તે જ હકીકત, ગુનામાં તેમની સંડોવણી ખૂબ સ્પષ્ટ કરે છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે આરોપી નં. ૧ એ આઈ.પી.સી. ની કલમ ૩૦૨ હેઠળ ગુનો કર્યો છે કે નહીં અને તે આઈ.પી.સી. ની કલમ ૩૩૦ કે કલમ ૩૩૧ હેઠળ આવશે કે નહીં તે આ તબક્કે વિચારી શકાય નહીં કારણ કે તપાસ નાજુક તબક્કે છે. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે આરોપી દ્વારા કરવામાં આવેલા કૃત્ય માટે કઈ કલમ લાગુ પડે છે તે સક્ષમ કોર્ટ દ્વારા અથવા તપાસ સત્તાવાળા દ્વારા તપાસ પૂર્ણ થયા પછી નક્કી કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી, જામીન, તે પણ અગાઉથી જામીન નક્કી કરતી વખતે, તે સ્વીકાર્ય નથી. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે ઘટનાના પ્રત્યક્ષદર્શી સાક્ષીઓ સિવાય, વિદ્વાન સેશન્સ કોર્ટ સમક્ષ દાખલ કરાયેલી અગાઉથી જામીન અરજીનો વિરોધ કરતા તપાસ અધિકારીએ પોતાના સોગંદનામામાં ઉલ્લેખ કર્યા મુજબ, તપાસ દરમિયાન નોંધાયેલ આરોપી નં. ૧ નું નિવેદન પણ તપાસ પેઝિંગ હોય ત્યારે જામીન અરજી નક્કી કરવાના તબક્કે જોઈ શકાય છે. તે હેતુ માટે, તેમણે મોહમ્મદ સલીમ અબ્દુલ રશીદ શેખ વિ. ગુજરાત રાજ્ય ના કેસમાં આપેલ

કિમિનલ પરચૂરણ અરજી નં. ૧૬૬૯/૨૦૦૧ માં; દેવજીભાઈ મુળજીભાઈ ખીમસુરિયા વિ. ચુજરાત રાજ્ય ના કેસમાં આપેલ કિમિનલ પરચૂરણ અરજી નં. ૧૧૪૯૦/૨૦૦૮ માં; ધર્મેશભાઈ કિર્તીભાઈ શાહ વિ. ચુજરાત રાજ્ય ના કેસમાં આપેલ કિમિનલ પરચૂરણ અરજી નં. ૨૫૪૮/૨૦૧૪ માં અને જીગ્નેશકુમાર ઉર્ફે શ્રીપાલસિંહ તે ઘનશ્યામસિંહ ગોહિલનો પુત્ર વિ. ચુજરાત રાજ્ય ના કેસમાં આપેલ કિમિનલ પરચૂરણ અરજી નં. ૧૯૦૨૮/૨૦૧૯ માં આ કોર્ટ દ્વારા વિવિધ કાર્યવાહીમાં આપવામાં આવેલા મૌખિક હુકમો પર નિર્ભરતા મૂકી છે અને સંદર્ભ આપ્યો છે. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી કે આ અપીલ પેઢિંગ હોવા દરમિયાન પણ, સગાં-સંબંધીઓ મારફતે, આરોપી, જે પહેલાથી જ કસ્ટડીમાં છે, તે સમજોતો કરવા માટે પ્રથમ માહિતી આપનારને લલચાવવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યો છે અને જો ન માને તો ગંભીર પરિણામોની ધમકી આપી રહ્યો છે, અને તેથી, અગાઉથી જામીનના હુકમ માટેની આ અરજી ગ્રાહ્ય રાખવામાં ન આવે. તારીખ ૧૨.૦૭.૨૦૧૯ ના રોજ સોગંદનામું કરીને, પ્રથમ માહિતી આપનારે આ અપીલમાં જવાબ રજૂ કર્યો છે, જેને રેકૉર્ડ પર લેવામાં આવ્યો છે જેમાં તેણે પોતાનું જાતિ પ્રમાણપત્ર રજૂ કર્યું છે, અને તેથી સામાવાળા નં. ૨ પ્રથમ માહિતી આપનારના વિદ્વાન એડવોકેટ સુશ્રી કૃતિ શાહે અપીલકર્તાઓને અગાઉથી જામીન આપવાનો ઇનકાર કરીને આ અપીલ રદ કરવા વિનંતી કરી છે.

[૮.૦] સામાવાળા નં. ૧ રાજ્ય વતી ઉપસ્થિત રહેલા વિદ્વાન અતિરિક્ત સરકારી વકીલ સુશ્રી જીર્ગા ઝવેરીએ પ્રથમ માહિતી આપનાર વતી કરવામાં

આવેલી દલીલોને અપનાવવા ઉપરાંત રજૂઆત કરી હતી કે તપાસ નાજુક તબક્કે છે અને ઘટનાના પ્રત્યક્ષદર્શી સાક્ષીઓ છે, જેમ કે સોગંદનામામાં જાહેર કરવામાં આવ્યું છે, જેના દ્વારા અપીલકર્તાઓની પ્રથમ દર્શનીય સંડોવણી રેકૉર્ડ પર મળી આવે છે. અગાઉથી જામીનના હુકમ માટેની પ્રાર્થના કરતી આ અપીલ, જે અધિનિયમની કલમ ૧૮ અને કલમ ૧૮એ હેઠળ સ્પષ્ટપણે બાધિત છે, તેને ગ્રાહ્ય રાખવામાં ન આવે. તેમણે કોર્ટના અવલોકન માટે તપાસના કાગળો રજૂ કર્યા છે.

[૯.૦] પક્ષકારો વતી ઉપસ્થિત વિદ્વાન એડવોકેટોને સાંભળવામાં આવ્યા.

[૧૦.૦] અપીલકર્તાઓ માટેના વિદ્વાન એડવોકેટ દ્વારા કરવામાં આવેલી દલીલને ધ્યાનમાં લેતાં કે જે વ્યક્તિ સામે આરોપીએ ગુનો કર્યો હોવાનું કહેવાય છે તે મૃતક રાજસ્થાન રાજ્યમાં અનુસૂચિત જનજાતિના હોવાથી, જ્યારે ગુજરાત રાજ્યમાં ગુનો આચરવામાં આવે છે, ત્યારે અધિનિયમની કોઈ જોગવાઈઓ લાગુ કરી શકાય નહીં. આમ, સંવિધાનના હેતુ માટે રાજ્યપાલની સલાહ લીધા પછી રાષ્ટ્રપતિના જાહેર અહેવાલ દ્વારા અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિનો દર્જો આપવો, તે રાજ્યના સંબંધમાં અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિ ગણાશે. જ્યારે કોઈ વ્યક્તિની જાતિ અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિ તરીકે જાહેર કરવામાં આવે છે, તે સંવિધાનના હેતુ માટે હોઈ શકે છે, તે રાજ્યના સંબંધમાં, ભારતની અંદર સ્થાનાંતરિત થવા પર જાતિનો દર્જો બદલાતો નથી. જોકે સ્થાનાંતરિત રાજ્યમાં આવી વ્યક્તિ સંવિધાન

હેઠળ શિક્ષણ અથવા સેવામાં અનામતના સંબંધમાં કોઈ અધિકારો, લાભો અથવા વિશિષ્ટ અધિકારો મેળવવા માટે હકદાર ન હોઈ શકે, છતાં વ્યક્તિની સાથે જોડાયેલી જાતિ કે દર્જો અદૃશ્ય થઈ જતો નથી. તે જાતિ કે જનજાતિની વ્યક્તિ સ્થાનાંતરિત રાજ્યમાં શિક્ષણ કે સેવામાં સંવિધાન હેઠળના લાભો માટે હકદાર ન હોઈ શકે પરંતુ વ્યક્તિને ગૌરવ પ્રદાન કરતી અધિનિયમની જોગવાઈઓ લાગુ કરવા માટે, તેને માત્ર એટલા માટે છીનવી શકાય નહીં કારણ કે તેને તેના મૂળ રાજ્યમાં અનુસૂચિત જાતિ/અનુસૂચિત જનજાતિ ગણવામાં આવે છે. કારણ કે આવી દબાયેલી જાતિઓ/જનજાતિઓ વિવિધ ગુનાઓ, અપમાન અને હેરાનગતિનો ભોગ બને છે, તેને રોકવા માટે વર્ષ ૧૯૮૯ માં આ અધિનિયમ લાવવામાં આવ્યો હતો. આ અધિનિયમ અનુસૂચિત જાતિઓ અને અનુસૂચિત જનજાતિઓ સામે આચરવામાં આવતા ગુનાઓને અટકાવવા માટેનો વિશેષ કાયદો છે અને આ ઉદ્દેશ્ય પ્રાપ્ત કરવા માટે આ અધિનિયમ ઘડવામાં આવ્યો છે. ધારાસભા આ પ્રકારનો વિશેષ કેન્દ્રીય કાયદો બનાવવા માટે પૂરતી જાગ્રત હતી, જે જમ્મુ અને કાશ્મીર રાજ્ય સિવાય સમગ્ર ભારતમાં લાગુ પડે છે અને તે છતાં તેમાં કલમ ૨(c) ની વ્યાખ્યા સમાવવામાં આવી છે, જેમ કે તે ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૩૬૬ ના કલોઝ (૨૪) અને (૨૫) હેઠળ વ્યાખ્યાયિત થયેલ છે. જો ધારાસભા વ્યક્તિ સામે આચરવામાં આવેલા ગુનાની લાગુ પડવા યોગ્યતા ફક્ત તેના મૂળ રાજ્ય પૂરતી જ મર્યાદિત રાખવા માંગતી હોત તો તેણે તે સ્પષ્ટપણે અને મોટેથી જાહેર કર્યું હોત. વ્યક્તિને જાતિ જન્મથી

મળે છે. તે જ્યાં પણ જાય છે ત્યાં તેની સાથે રહે છે. આ અધિનિયમ અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિની વ્યક્તિને કોઈ અધિકાર કે વિશિષ્ટ અધિકાર આપતો નથી પરંતુ તે તેમને આદર અને ગૌરવ આપે છે. જોકે, સ્થાનાંતરણ પર, તે જાતિની વ્યક્તિ તે સ્થાનાંતરિત રાજ્યમાં અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિના વ્યક્તિના ગેરલાભમાં શિક્ષણ અથવા રોજગાર અંગે અનામત સંબંધિત સંવિધાન હેઠળ કોઈ અધિકાર કે વિશિષ્ટ અધિકારનો દાવો કરી શકતી નથી, છતાં, તેઓ તે જાતિ તરીકેની પોતાની ઓળખ ગુમાવતા નથી. તેથી, અપીલકર્તાઓ માટેના વિદ્વાન એડવોકેટ દ્વારા કરવામાં આવેલી આ દલીલ કે તે જાતિની વ્યક્તિ પોતાના મૂળ રાજ્યમાં જ અધિનિયમની જોગવાઈઓ લાગુ કરી શકે છે તે સીધી રીતે જ રદ્દ કરવા યોગ્ય છે. કાલ્પનિક રીતે વિચારતાં, જો બે મિત્રો હોય, એક અનુસૂચિત જાતિ કે જનજાતિનો હોય અને બીજો તે જાતિનો ન હોય, જ્યાં સુધી તેઓ અનુસૂચિત જાતિ કે અનુસૂચિત જનજાતિના વ્યક્તિના મૂળ રાજ્યમાં હોય અને બીજો વ્યક્તિ, જે તે જાતિનો નથી તે તે રાજ્યમાં અધિનિયમ હેઠળ વ્યાખ્યાયિત મુજબનો કોઈ ગુનો કરે છે, તો તેની સામે કેસ ચલાવી શકાય છે. જો તે બંને સાથે મળીને બીજા રાજ્યમાં સ્થાનાંતરિત થાય છે અને જો તે બિન-અનુસૂચિત જાતિ કે અનુસૂચિત જનજાતિનો મિત્ર પોતાના અનુસૂચિત જાતિ કે જનજાતિના મિત્ર સાથે એવું કોઈ કૃત્ય કરે છે, જે અધિનિયમ હેઠળ ગુનો છે, તો જો અપીલકર્તાઓ માટેના વિદ્વાન એડવોકેટની

દલીલ સ્વીકારવામાં આવે તો તેણે અધિનિયમ હેઠળ ગુનો કર્યો છે તેમ કહી શકાય નહીં. આનાથી આવી વિસંગત પરિસ્થિતિ ઊભી થશે.

[૧૦.૧] એટલું જ નહીં, અધિનિયમ ગુનાઓ અંગે વૈધાનિક ધારણાઓ (સ્ટેચ્યુટરી પ્રિઝમ્પશન્સ) પૂરી પાડે છે. જો ધારાસભાનો ઈરાદા માત્ર તે રાજ્યના સંબંધમાં જાહેર કરાયેલ અનુસૂચિત જાતિ અથવા જનજાતિની વ્યક્તિ માટે ચોક્કસ રાજ્યમાં જ તેની લાગુ પડવા યોગ્યતાનો હોત તો તેણે જોગવાઈઓમાં જ ખૂબ સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું હોત. અધિનિયમની કલમ ૩(૨)(v) જે વ્યક્તિ સામે ગુનો આચરવામાં આવ્યો છે તેની જાતિના જ્ઞાનને તેના આવશ્યક તત્વ તરીકે નિર્ધારિત કરે છે જ્યાં અધિનિયમની કલમ ૮(c) હેઠળ જ્ઞાનની ધારણા કરી શકાય છે. અધિનિયમની કલમ ૮(c) જોગવાઈ કરે છે કે જો આરોપીને પીડિત અથવા તેના પરિવારનું વ્યક્તિગત જ્ઞાન હોય, તો કોર્ટ એવું માની લેશે કે આરોપી પીડિતની જાતિ અથવા જનજાતિની ઓળખથી વાકેફ હતો, જ્યાં સુધી તેનાથી વિરુદ્ધનું સાબિત ન થાય. આમ, જો ગુનેગારને પીડિતનું વ્યક્તિગત જ્ઞાન હોય, જે એવી વ્યક્તિ હોઈ શકે કે જેની સામે ગુનો આચરવામાં આવ્યો હોય અથવા જેણે આ અધિનિયમ હેઠળના કોઈપણ ગુનાના પરિણામે શારીરિક, માનસિક, સશક્તિકરણ, ભાવનાત્મક અથવા નાણાકીય નુકસાન અથવા તેની મિલકતને નુકસાન ભોગવ્યું હોય કે અનુભવ્યું હોય, જેમાં તેના સગાં-સંબંધીઓ, કાનૂની વાલી અને કાનૂની વારસદારોનો પણ સમાવેશ થાય છે, અને તેથી, વર્તમાન કેસમાં, પ્રથમ માહિતી આપનાર પીડિતની વ્યાખ્યામાં આવે છે, તે જ્ઞાનની

ધારણા કરી શકાય છે. આરોપી નં. ૧ નાણાં વસૂલ કરવાના હેતુથી પ્રથમ માહિતી આપનારના ઘરે વારંવાર જતો હોવાની આક્ષેપિત હકીકત, તે હકીકત સાથે કે મૃતક એટલે કે તેના પતિ આરોપી નં. ૧ ના મિત્ર હતા, તે હકીકત સાથે જોડાઈને કે નાણાં ધીરવા માટે તેણે મિલકતના માલિકીના દસ્તાવેજો મેળવ્યા હતા જેમાં પીડિત રહે છે અને સદર દસ્તાવેજ આરોપી નં. ૧ ના ભાઈ પાસેથી જમ કરવામાં આવ્યો હતો અને એટલું જ નહીં, આરોપી નં. ૧, જેની ધરપકડ થઈ ચૂકી છે, તે તેના નિવેદનમાં આ બાબતોની પુષ્ટિ કરે છે, તે પીડિતની જાતિના જ્ઞાનની ધારણા કરવા માટે પૂરતા કરતાં પણ વધુ છે. જો આરોપીના નિવેદનનો ઉપયોગ તપાસ સિવાય અન્ય કોઈ હેતુ માટે ન થઈ શકતો હોય તો પણ હકીકતોને સમર્થન આપવા માટે, જે પીડિતના વ્યક્તિગત જ્ઞાનની સ્થાપના કરશે, જમીન અરજી નક્કી કરતી વખતે ચોક્કસપણે ધ્યાનમાં લઈ શકાય છે. ઉપરોક્ત હકીકતો પરથી, આરોપી દ્વારા પીડિતનું વ્યક્તિગત જ્ઞાન સ્થાપિત કરી શકાય છે. એકવાર તે સ્થાપિત થઈ જાય પછી, પ્રથમ દર્શનીય રીતે, મૃતકની જાતિના જ્ઞાન સંબંધમાં ધારણા અસ્તિત્વમાં આવે છે, અને તેથી, તે મુદ્દે વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી ભટ્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલી દલીલમાં કોઈ દમ નથી.

[૧૦.૨] અપીલકર્તાઓ માટેના વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી ભટ્ટ દ્વારા એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે અધિનિયમની કલમ ૩ હેઠળ જરૂરીયાત મુજબ એફ.આઈ.આર.માં આરોપી અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિનો સભ્ય નથી તેવો ઉલ્લેખ કરવો એ અધિનિયમની કલમ ૩(૨)(v) ની લાગુ

પડવા યોગ્યતાને આકર્ષવા માટેની પૂર્વશરત છે અને એફ.આઈ.આર.માં કરવામાં આવેલા આવા દાવાઓના અભાવે અધિનિયમની લાગુ પડવા યોગ્યતા શંકાસ્પદ છે તેવું ઠરાવવું અનિવાર્ય છે. આ દલીલ આકર્ષક લાગતી હોવા છતાં ગેરસમજભરી છે. આવી રજૂઆત માટે, જોરીજે પેટ્રૈયાહ (સુપ્રા) ના કેસમાં દેશની સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદા પર નિર્ભરતા મૂકવામાં આવી છે. આ કોર્ટની વિવિધ બેંચોએ પણ તેમાં દર્શાવ્યા મુજબનો જ ઢ્રષ્ટિકોણ અપનાવ્યો છે.

[૧૦.૩] જો કોઈ જોરીજે પેટ્રૈયાહ (સુપ્રા) ના કેસમાં દેશની સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા નિર્ણય પર નજર નાખે, તો સ્પષ્ટ થાય છે કે દેશની સર્વોચ્ચ અદાલતે એફ.આઈ.આર.માં આરોપી અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિનો સભ્ય નથી તેવા મૂળભૂત તત્વનો ઉલ્લેખ ન કરવા બદલ એફ.આઈ.આર. રદ કરી હતી. જોરીજે પેટ્રૈયાહ (સુપ્રા) નો કેસ દેશની સર્વોચ્ચ અદાલતની બે જજની બેંચ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવ્યો હતો જ્યારે મોટો ખંડપીઠ, એટલે કે દેશની સર્વોચ્ચ અદાલતની ત્રણ જજની બેંચે, આશાભાઈ મછિન્દ્રા અઢાઘલે (સુપ્રા) ના કેસમાં એવો ઢ્રષ્ટિકોણ અપનાવ્યો છે કે એફ.આઈ.આર.માં આરોપી અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિનો સભ્ય નથી તેવો ઉલ્લેખ ન કરવા બદલ કોઈ એફ.આઈ.આર. રદ કરી શકાય નહીં કારણ કે તપાસ દરમિયાન તેની તપાસ કરી શકાય છે કેમ કે એફ.આઈ.આર. સર્વગ્રાહી દસ્તાવેજ (એન્સાઈક્લોપીડિયા) હોવાની અપેક્ષા નથી. દેશની સર્વોચ્ચ અદાલતે જણાવ્યું છે કે આરોપી અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત

જનજાતિનો છે કે નહીં તે બાબત તપાસ ચાલી રહી હોય ત્યારે ચકાસી શકાય છે. વધુમાં ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે હકીકતની ખાતરી કર્યા પછી, તપાસ દરમિયાન, તપાસ અધિકારી માટે એ નોંધવું ખુલ્લું છે કે આરોપી અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિનો છે અથવા નથી. ટૂંકમાં, દેશની સર્વોચ્ચ અદાલતના મોટા ખંડપીઠે જોરીજે પેટ્રેયાહ (સુપ્રા) ના નિર્ણય પછીના નિર્ણયમાં એવો દ્રષ્ટિકોણ અપનાવ્યો છે કે એફ.આઇ.આર.માં આરોપી અનુસૂચિત જાતિનો સભ્ય છે કે નહીં તેનો ઉલ્લેખ નથી તે આધારે કોઈ એફ.આઇ.આર. રદ્દ કરી શકાય નહીં. આમ, એફ.આઇ.આર.માં આરોપી અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિનો સભ્ય નથી તેવા દાવાઓના અભાવે અધિનિયમની જોગવાઈઓ લાગુ કરવી શંકાસ્પદ છે તેવું ઠરાવવું ન તો પૂર્વશરત છે કે ન તો અનિવાર્ય છે. આશાભાઈ મછિન્દ્રા અઢાઘલે (સુપ્રા) ના કેસમાં નિર્ણય મોટા ખંડપીઠ દ્વારા લેવાયેલો હોવાથી અને જોરીજે પેટ્રેયાહ (સુપ્રા) ના કેસ પછીનો હોવાથી, તે તમામ સંબંધિતો માટે બંધનકર્તા છે. એવું જણાય છે કે જોરીજે પેટ્રેયાહ (સુપ્રા) ના કેસના નિર્ણય પર નિર્ભરતા મૂકીને કેસોનો નિકાલ કરતી વખતે આ કોર્ટની વિવિધ બેંચોના ધ્યાનમાં આશાભાઈ મછિન્દ્રા અઢાઘલે (સુપ્રા) ના કેસનો નિર્ણય ક્યારેય લાવવામાં આવ્યો ન હતો. આમ, આશાભાઈ મછિન્દ્રા અઢાઘલે (સુપ્રા) ના કેસનો નિર્ણય આ મુદ્દા પર બંધનકર્તા પૂર્વ-દૃષ્ટાંત (બાઇન્ડિંગ પ્રિસીડન્ટ) છે, અને તેથી, આ કોર્ટની વિવિધ બેંચોએ જોરીજે પેટ્રેયાહ (સુપ્રા) માં દેશની સર્વોચ્ચ અદાલતે આપેલા ચુકાદાનું પાલન કર્યું હોવા છતાં તેનું પાલન

કરવું પડશે. એ ઉલ્લેખ કરવો અસ્થાને નહીં ગણાય કે ક્રિમિનલ પરચૂરણ અરજી નં. ૮૪૨૧/૨૦૦૮ માં કમલેશ કૃષ્ણકાન્ત મોદી ચુજરાત રાજ્ય અને અન્યોના કેસમાં બંને ચુકાદાઓ ધ્યાને લેવાયા છે. જોકે, આ કોર્ટને હકીકતો પર કે કાયદા પર એવું લાગતું નથી કે આશાભાઈ મછિન્દ્રા અઢાઘલે (સુપ્રા) નો કેસ આ મુદ્દા પર કોઈ સત્તાધિકારી (ઓથોરિટી) નથી, અને તેથી, આ આધારે પણ અધિનિયમની જોગવાઈઓ લાગુ કરવા સામેનો પડકાર નિષ્ફળ જાય છે.

[૧૦.૪] અપીલકર્તાઓ માટેના વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી ભટ્ટના જણાવ્યા મુજબ, જ્યાં સુધી આરોપીએ અનુસૂચિત જાતિ અથવા અનુસૂચિત જનજાતિના વ્યક્તિ સામે આઈ.પી.સી. હેઠળનો ગુનો ન કર્યો હોય જ્યાં નિર્ધારિત ન્યૂનતમ સજા ૧૦ વર્ષ કે તેથી વધુ હોય, ત્યાં સુધી અધિનિયમની કલમ ૩(૨)(v) ની કોઈ જોગવાઈ લાગુ કરી શકાય નહીં. તેમના મતે, કારણ કે આરોપી નં. ૧ એ મિલકત એટલે કે પોતાના ધિરાણ કરેલા નાણાં પાછા મેળવવા માટે મૃતકને ઇજાઓ પહોંચાડી હતી, મૃતકનું વાસોવેગલ શોકના કારણે મૃત્યુ થયું હોવાની હકીકતને ધ્યાનમાં લેતાં, ગુનો વધુમાં વધુ આઈ.પી.સી. ની કલમ ૩૩૦ અથવા કલમ ૩૩૧ ની જોગવાઈઓને આકર્ષિત કરશે. તે જ સમયે, અપીલકર્તાઓ માટેના વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી ભટ્ટના જણાવ્યા મુજબ, વપરાયેલા હથિયાર અને મૃતકના શરીર પર મળી આવેલી ઇજાઓને ધ્યાનમાં લેતાં આરોપી નં. ૧ ની મારવાની કોઈ ઈરાદો કે જ્ઞાન ન હોવાથી, તે માનવવધનો ગુનો હોઈ શકે પરંતુ સાપરાધ માનવવધ નહીં. પોતાની રજૂઆતને સમર્થન આપતાં તેમણે રજૂઆત

કરી કે આરોપી નં. ૧ નો ઈશદો આરોપીની મિલકત પાછી મેળવવાના હેતુથી મૃતકને માત્ર ઈજાઓ પહોંચાડવાનો જ હોઈ શકે છે. તે જ સમયે, કારણ કે પહોંચાડવામાં આવેલી ઈજાઓ શરીરના મહત્વપૂર્ણ ભાગ પર નથી અને એવી કોઈ ક્ષતિવિજ્ઞાન સમીક્ષા નથી કે કોઈ ચોક્કસ ઈજા મૃત્યુ નિપજાવવા માટે પૂરતી છે, તેથી ગુનો કલમ ૨૯૯ એટલે કે સાપરાધ માનવવધની વ્યાખ્યા હેઠળ આવશે નહીં. સદર દલીલ ગેરસમજભરી જણાય છે. પોસ્ટ મોર્ટમ નોંધ પર નજર નાખતાં, એફ.એસ.એલ. તેમજ હિસ્ટોપેથોલોજી લેબના અહેવાલ બાકી હોવાથી મૃત્યુનું સંભવિત કારણ ગંભીર ઈજાઓના કારણે વાસોવેગલ શોકથી થયેલું મૃત્યુ દર્શાવવામાં આવ્યું છે. જોકે મૃતકના શરીર પર મળી આવેલી ઈજાઓ વ્યક્તિગત રીતે મૃત્યુ નિપજાવવા માટે પૂરતી ન હોઈ શકે પરંતુ મૃત્યુના કામચલાઉ કારણને પણ ધ્યાનમાં લેતાં, ઈજાઓએ સામૂહિક રીતે મૃત્યુ નિપજાવ્યું છે, જે કદાચ વાસોવેગલ શોકના કારણે હોઈ શકે છે. ટૂંકમાં, મૃત્યુ મૃતકના શરીર પર મળી આવેલી ઈજાઓના કારણે થયું છે, અને તેથી, ઈજાઓને મૃત્યુ સાથે સીધો સંબંધ છે, અને તેથી, આ તબક્કે, તે પણ અગાઉથી જામીન નક્કી કરતી વખતે તપાસ પેન્ડિંગ હોય ત્યારે, પ્રથમ દર્શનીય રીતે એવું તારણ કાઢી શકાય નહીં કે આઈ.પી.સી. ની કલમ ૩૩૦ અથવા કલમ ૩૩૧ હેઠળ ગુનો બને છે કે આઈ.પી.સી. ની કલમ ૩૦૨ હેઠળ ગુનો બને છે. પ્રથમ દર્શનીય રીતે, જો ગુનો કલમ ૩૦૨ હેઠળ આવતો હોય, જ્યારે તે આજીવન કેદની સજા નિર્ધારિત કરે છે, ત્યારે અધિનિયમની કલમ ૩(૨)(v) ની જોગવાઈઓ આકર્ષાય છે, અને તેથી,

અપીલકર્તાઓ માટેના વિદ્વાન એડવોકેટ દ્વારા તે મુદ્દે દેશની સર્વોચ્ચ અદાલતના વિવિધ નિર્ણયો પર નિર્ભરતા મૂકીને પણ કરવામાં આવેલી દલીલો સ્વીકાર્ય નથી. વધુમાં, આ એવો તબક્કો નથી જ્યાં અગાઉથી જામીન અરજી નક્કી કરતી વખતે તે સંબંધમાં દરેક ઝીણવટભરી વિગતોમાં જવું પડે. પ્રથમ દર્શનીય રીતે ગુનો બને છે તે કહેવું પૂરતું છે, અને તેથી, અધિનિયમની કલમ ૩(૨)(વ) ની જોગવાઈઓ યોગ્ય રીતે લાગુ કરવામાં આવી છે. માત્ર એટલા માટે કે અપીલકર્તાઓ – આરોપીઓ હુમલાનો ભાગ નથી પરંતુ તેમણે હુમલાનું દુષ્પ્રેરણ કર્યું છે, જેમ કે રેકૉર્ડ પરથી બહાર આવે છે, માત્ર તેઓ તપાસમાં સહકાર આપવા તૈયાર અને રાજી છે તે આધારે, તેમને કોઈ અગાઉથી જામીન આપી શકાય નહીં, જ્યારે આક્ષેપિત ગુનો આઈ.પી.સી. ની કલમ ૩૦૨ હેઠળનો હોય અને અધિનિયમની જોગવાઈઓ લાગુ કરવામાં આવી હોય, ત્યારે કોર્ટ સંહિતાની કલમ ૪૩૮ ની જોગવાઈઓ લાગુ કરવાથી વંચિત રહે છે, ખાસ કરીને અધિનિયમની કલમ ૧૮ અને ૧૮એ હેઠળના બાધને ધ્યાનમાં લેતાં. માત્ર કોઈ સાક્ષી દ્વારા અપીલકર્તાઓનું વર્ણન ન અપાયું હોવાથી અને શિનાખત પેરેડમાં ભાગ લેવાની તેમની તૈયારીથી એવા તારણ પર પહોંચી શકાશે નહીં કે તેઓ અગાઉથી જામીનનો હુકમ મેળવવા માટે હકદાર છે જ્યારે અધિનિયમની કલમ ૧૮ અને કલમ ૧૮એ આ અધિનિયમ હેઠળ ગુનો કર્યાના આક્ષેપ પર કોઈ વ્યક્તિની ધરપકડને લગતા કેસમાં સંહિતાની કલમ ૪૩૮ લાગુ કરવા પર સ્પષ્ટપણે મનાઈ ફરમાવે છે. તેથી, આ કોર્ટને આ અપીલમાં કોઈ ગુણદોષ

(મેરિટ) જણાતો નથી, અને તેથી, તે નિષ્ફળ જાય છે. અપીલ રદ કરવામાં આવે છે.

(ન્યાયમૂર્તિ ઉમેશ એ. ત્રિવેદી)

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.